

68 12.12.87

Ο πρωταγωνιστής Πρίνς της «Πριγκίπισσας», όπως εμφανίζεται στην κριτική ταινία, που προηγήνεται επιτυχώς.

Η Εβδομη Τέχνη Ενας πρίγκιπας εισβάλλει στις νέες ταινίες

**Τό μωβ όγγορι της μουσικής
σάντ στη «Μωβ βροχή»**

Ζει σ' ένα μωβ σπίτι, οδηγεί ένα μωβ άμαξι, φορδεί μωβ ρούχα και για χρόνια κρατάει σημειώσεις σ' ένα μωβ σημειωματάριο. Οι σημειώσεις αυτές αποτέλεσαν τις βάσεις του σεναρίου μιας ταινίας που θεωρήθηκε από τους κριτικούς σαν το ανάλογο του «Επαναστάτη χωρίς αίτια» για το 1984. Και όπως ήταν φυσικό, η ταινία ονομάζεται «Η μωβ βροχή».

Πρόκειται για ένα φιλμ, όπου, κατά πολλούς τρόπους, πρωταγωνιστεί ο τραγουδιστής Πρίνς (οτά ελληνικά θά μπορούσε να μεταφραστεί «πρίγκιπας») που κάθε του δίσκος πουλάει δεκά εκατομμύρια κομμάτια και που η δημοτικότητα του συγκρίνεται με εκείνης του Έλβις Πρίσλεϊ ή του Ντέβιντ Μπόουι. Το φιλμ «Μωβ βροχή» θεωρείται από πολλούς σαν μια επιτυχημένη μετάφραση της ζωής και δραστηριότητας ενός μοναδικού μουσικού σε μιά δραματική ιστορία.

Αυτός ο μωβ άνθρωπος, που έχει τη δύναμη να ψυχάγει εκατομμύρια θαυμαστές του, που στο διάδρομο των πλατινένιου δίσκου, μπορεί 20 μουσικά όργανα, που στο 19 χρόνια του κέρδισε τον πλατινένιο δίσκο, μπορεί τώρα, στο 24 χρόνια του να γίνει μεγάλο κινηματογραφικό άστρο. Το ελληνικό μωβ τη «Μωβ βροχή» είναι ότι αποτέλεσε επιτυχία, ένα γυριστικό από ανθρώπους που όχι πρώτη φορά έκαναν τών παραγωγή, τό ακνηϊστέη ή τών ήθοποιώ. Η «Γουάνερ Μπρόνς» μήκη στην επίχειρηση όφου τό φιλμ είχε σχεδόν γυριστέη και οι είδικοί λίγα πράγματα πιά μπορούσαν νά κάνουν.

Διαπιστώσεις των Πρόπ και Ροντάρι

Τά παραμύθια από τούς μάγους μέχρι τούς μυστικούς πράκτορες

**Οι βασικές 31 λειτουργίες που
χαρακτηρίζουν όλες τις ιστορίες**

Τό παραμύθι άποτελεί ένα σημαντικό τμήμα της παγκόσμιας λογοτεχνίας, που έχει κλασική από «μεγάλες πένες» σαν τού Άντερσεν ή τών αδελφών Γκρίμ, που θεωρούνται παραμυθάδες πρώτου μεγέθους, αλλά και από πλήθος λογοτεχνών, που μέσα στο σύνολο τού έργου τους, έχουν γράψει και παραμύθια. Απ' την άλλη μεριά, τό παραμύθι είναι γενικό ψυχαγωγικό και παιδαγωγικό στοιχείο, και μάλιστα όχι μόνο τών παιδιών.

Πάντα στο παραμύθι, στή λειτουργία του, στή «φύλαξη» του και σέ όσο στοιχεία τό όφραούν, έχουν γραφεί πολλά μελετήματα. Πρόσφατα κυκλοφόρησε τό βιβλίο τού Ιταλού Ροντάρι, μέ τίτλο «Γρομωτική της φαντασίας», μεταφρασμένο από τις κυρίες Βερατώνη - Κοκόλη και Αγγουρίδου - Στριντζή, που άποτελεί μιά θετική συμβολή στή μελέτη τού παραμυθίου. Είναι πολλά τό ενδιαφέροντα κεφάλαια της εργασίας τού Ροντάρι. Και μεταφέρουμε έδώ ένα πολύ ενδιαφέρον τμήμα που αναφέρεται στην «τρόπωση τού Πρώτη». Ο Πρώτη είναι ζοβιετικός διεθνολόγος, που τό βιβλίο του «Οι Ιστορικές ρίζες τών λαϊκών παραμυθιών», αλλά και σέ άλλα, αναλύει τις λειτουργίες τών παραμυθιών μέ τρόπο συναρπαστικό και πετυχημένο. Βασικό στοιχείο της θεωρίας του είναι ότι ο αρχαιότερος πυρήνας τών μαγικών παραμυθιών προέρχεται από τις τελετές μύησης τών πρωτόγονων κοινωνιών. Γράφει ο Ροντάρι σχετικά, παρουσιάζοντας τό έργο τού Πρώτη:

ΑΠΟ ΤΗ ΜΑΓΕΙΑ
Αυτό που τό παραμύθια διηγούνται - ή στο τέλος του μετασηματισμού τους, κρύβουν - κόποτε συνδανεί στην πραγματικότητα: τό παιδί, όταν έφταναν σέ μιά όρισμένη ηλικία, άποχωρίζονταν από τών οικογενεία τους και άδηγούνταν στό δάσος (όπως ο Κοινορεβιθούλης, όπως ο Νίνο και ή Ρίτα στό «Σκοκλατένιο σπίτι», όπως ή Χιονάτη...) όπου οι μάγοι της φύλης, ντυμένοι μέ τρόπο που νά έμπνουν τρομό, μέ τό πρόσωπο ακεπαμένο από φοβερές μάσκες (που μά κάνουν άμέσως νά σκεφτόμαστε τούς μάγους και τις μάγισσες τών παραμυθιών...) τό ύποβόλεαν σέ δοκιμασίες δύσκολα και συχνά θανάσιμες (όλοι οι ήρωες τών παραμυθιών συναντούν τέτοιες δοκιμασίες στό δρόμο τους...) τό παιδί άκούγαν νά τους

κές μ' αυτήν διηγήσεις. Στο πέρασμα τών χλιετιών οι άφηγητές πρόδιναν όλο και περισσότερο την άνάμνηση της τελετής και ύπηρετούσαν όλο και περισσότερο τις αυτόνομες άπαιτήσεις τού παραμυθίου, από στόμα σέ στόμα, μετασηματισμένες, σουσώφρασε παραλλαγές, άκολουθήςε τας (Ινδοευρωπαϊκούς) λαούς στις μετασηματισμούς τους, άφομοίωσε τις συνέπειες τών

τουρκικά και λατρευτικά μήκαν σταν κόσμα τών παιδιών και έγιναν παιχνίδια. Π.χ. οι κούκλες, ή άθουρα. Αλλά μήπως δέν ύπάρχει στις ρίζες τού θεάτρου μιά τέτοια πορεία από τό έρό στό θέηλο;
ΑΝΑΛΥΣΗ ΔΟΜΗΣ
Γύρω από τών πρωτόγονο μαγικό πυρήνα (συνεχίζει ο Ροντάρι), τό παραμύθια έχουν συγκεντρώσει κι

έξισου καλή μέ μιά άλλη και ίσως καμιά δέν είναι σέ θέση νά δώσει μιά πλήρη έξήγηση τών παραμυθιών. Η θεωρία τού Πρώτη έχει μιά ιδιαίτερη γοητεία, επειδή θεμελιώνει για πρώτη φορά ένα θετικό δεσμό - μερικοί θά πούν σέ επίπεδο «συλλογικού άσυνείδητου» - άνάμεσα στό προϊστορικό παιδί που έζησε τις τελετές της μύησης και στό παιδί τών Ιστορικών χρόνων που ζει, ακριβώς μέ τό παραμύθι, μιά πρώτη του μύηση στην κοινωνία τών ανθρώπων. Στο φώς αυτής της θεωρίας, ή ταύτιση τού μικρού άκροατή τού τόν Κοινορεβιθούλη τού παραμυθίου που διηγείται ή μητέρα του, δέν έχει μόνο μιά ψυχολογική αίτιολογία: έχει και μιά αιτιολογία ακόμη θαύτερη, ριζωμένη βαθιά στό αίμα μας. Αναλύοντας τη δομή τού λαϊκού παραμυθίου - μέ την προσοχή του στραμμένη κυρίως στό ρωσικό λαϊκό παραμύθι (που έξάλλου άνήκει κι αυτό κατά μεγάλο μέρος στην ίδια Ινδοευρωπαϊκή κληρονομιά στην οποία όνθουν και τό γερμανικά και Ιταλικά παραμύθια) - ο Πρώτη κατέληξε νά διατυπώσει τρεις άρχες: «1) οι σταθερές, τό μόνιμα στοιχεία τού μύθου, είναι οι λειτουργίες τών προώπων, ανεξάρτητα από τό ποιά δρά και από τό πώς δρά, 2) ο άριθμός τών λειτουργιών που εμφανίζονται στό μαγικό παραμύθια είναι περιορισμένος και 3) ή άλληλων τών λειτουργιών είναι πάντοτε ακριβώς ή ίσια».

ΟΙ 31 ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΕΣ

Στό σύστημα τού Πρώτη οι λειτουργίες είναι 31 και είναι άρκετές, μέ τις διαφόρους και τις έσωτερικές τους διαφορές από περιγράφουν τη μορφή τών παραμυθιών:
1. άπομάκρυνση, 2. άπαγόρευση, 3. παράθεση, 4. έρευνα, 5. προσδοκία, 6. παιγίδα, 7. συνεννόηση, 8. έλλειψη ή έλλειψη, 9. μεταλάθηση, 10. συνάντηση τού ήρωα, 11. άναχώρηση τού ήρωα, 12. ά ήρωας ύποβάλλεται σέ δοκιμασία από τόν άσχημο, 13. όντίραση τού ήρωα, 14. προμήθεια τού μαγικού μέσου, 15. μετακίνηση τού ήρωα, 16. άγώνα

ψίσεις, που όμως δέν έρχονται σέ αντίθεση μέ τη γενική γραμμή. Ένα παραμύθι μπορεί ν' άρχίζει από την πρώτη λειτουργία, από την έβδομη ή την δωδέκατη, άμως - άν είναι άρκετά παλιό - είναι δύσκολο νά πηδά πρός τό πίσω για νά αναληρώσει τό μέρη που έχάστηκαν.
Η λειτουργία της «άπομάκρυνσης» - που ο Πρώτη θέσει πρώτη στη σειρά, μπορεί νά εκτελεσθεί από ένα πρόσωπο που άπομακρύνεται από τό σπίτι του για όποιόδήποτε λόγο, έναν πρίγκηπα που φυγαί για τόν πόλεμο, έναν πατέρα που πεθαίνει (ένα γονιά που πηγαίνει στή δουλειά (αυσηθώντας στό παιδί του - νά ή «παγόρευση» - νά μην όνθουν στην πόρτα σέ κανέναν νά ή μην άγγίξουν ένα όρισμένο πράγμα), έναν έμπορο που ξεκινά για έμπορικό ταξίδι κ.τ.λ. Κάθε «λειτουργία» μπορεί νά περιέχει και τό όντίθετο της: ή «άπαγόρευση» μπορεί νά άντιστρατεύεται από μιά θετική «έντολή».

Ο ΤΖΗΜΣ ΜΠΟΝΤ

Όμως δέν θά προχωρήσουμε άλλο στις παρατηρήσεις μας για τις λειτουργίες τού Πρώτη, παρά μόνο για νά προτείνουμε, σ' όποιον έχει όρεξη, νά έρασκθεί παραβάλλοντας την άλληλων στή μελέτη τών Τζήμς Μπόντ: θά έμενε ίσως κατάλληλος έβρισκεται εκεί πολλές όπ' αυτές τις λειτουργίες, στην ουσία τού όποιό όνθουν και τό γερμανικά και Ιταλικά παραμύθια) - ο Πρώτη κατέληξε νά διατυπώσει τρεις άρχες: «1) οι σταθερές, τό μόνιμα στοιχεία τού μύθου, είναι οι λειτουργίες τών προώπων, ανεξάρτητα από τό ποιά δρά και από τό πώς δρά, 2) ο άριθμός τών λειτουργιών που εμφανίζονται στό μαγικό παραμύθια είναι περιορισμένος και 3) ή άλληλων τών λειτουργιών είναι πάντοτε ακριβώς ή ίσια».

Γιάννη Κουτσούλα, «Σελίδες απ' την καλιά Αθήνα»

Ακολουθώντας τό παράδειγμα τού Δημ. Καμπούρογλου, ο συγγραφέας τού βιβλίου, γέννημα και θρέμμα της Αθήνας (απ' τις άρχες τού αίμα), φιλόλογος, εκπαιδευτικός, λογοτέχνης, παρουσιάζει πολύτιμα στοιχεία όπá την παραδοσιακή Αθήνα όπως τήν γνώρισε και τήν έζησε από παιδί και, έτσι, έφανώντανε πολλά που είναι ξεχασμένα ή έξαφανισμένα ή που είναι όγνωστα για όσους γεννήθηκαν τό νεότερα χρόνια. Παρασιάζοντας έναν - έναν τους δρόμους της Πλάκας τό μνημεία, τις εκκλησίες και βίνοντας έπαρφή άριθμó σχετικών φωτογραφιών, ο κ. Κουτσούλας ύφραίνει την μορφή της παλιάς Αθήνας μέ νοσταλγία και όδηγη. Βέβαια, δέν περιγράφει μόνο στή Αναμνηστική ή την Πλάκα, αλλά επεκτείνει την περιγραφή και σέ άλλες περιοχές, που τώρα κατέχονται από τό έμπορικό τμήμα της πρωτεύουσας. (Εκδόσεις «Εστίας» - Ι. Δ. Κολλάρου)

**Τό νέο
βιβλίο**

Χάρις Κατάκη, «Οι τρεις ταυτότητες της ελληνικής ομογένειας»

Ποιοι κώδικες μεπερεύτηκαν μέσα μας και δημιουργούνται τόσα χάσματα στην επικοινωνία μας. Στο βιβλίο της Χ. Κατάκη, που είναι διάδοχο της ψυχολογίας και άσχολεται μέ τήν κοινωνική και τήν κλινική ψυχολογία, καθώς και μέ τήν λειτουργικότητα και δυσλειτουργικότητα πολυπλάκων ζωντανών συστημάτων, ή προσπάθεια συγκεντρώσεως στό νά έξηγηθεί ή ένδο-οικογενειακή άσχετική συναλλαγή μέ όσα τό άλληλοσυγκρουόμενα πρότυπα ζωής (οικοθεωρίες τό άποκαλεί ή συγγραφέας) που μεπερεύονται μέσα μας καθώς ή τόπος μας περνάει άστραπιαία από τό παραδοσιακό στό μεταβιομηχανικό στάδιο έξέλιξης, σάν κοινωνία. Μερικοί τίτλοι κεφαλαίων τού βιβλίου διαφωτίζουν νά τό περιεχόμενό του: «ή ελληνική κοινωνία και ή άνοχη τών οικογενειακών δεσμών» - «έλληνική ομογένεια: άλληλοσυγκρουόμενα πρότυπα» - «ή θέση τού παιδιού και τό τρίτα πρότυπα της ζωής». Είναι γενερό ότι τό βιβλίο της Κατάκη παρουσιάζει ευρύτερα ένδιαφέρον (Εκδόσεις «Κέδρος»).

Γιώργου Γιάνναρη, «Βιβλιογραφία Βασιλή Βασιλικού 1949 - 82»

Βασισμένος στό άρχείο τού συγγραφέα (όπως δήλωσε στόν πρόλόγο τού) ο κ. Γιάνναρης διδαι μελετητική και όδηγητική βιβλιογραφία τών έργων τού Βασιλικού, τών συνεντεύξεων και δηλώσεων, τών κριτικών και όδηγητικών βιβλιογραφιών τών σχολίων. Παράλληλα δίδονται εύρετήρια έργων, μεταφράσεων, συγγραμμάτων, έντυπων και έκτακτων. Ένα χρυσό βιβλίο για όσους θέλουν νά μελετήσουν τό συγγραφέα έργα τού Βασιλή Βασιλικού (έκδόσεις «Δωρικός»).

«Γουόρνερ Μπρος» μήκη στην επιχείρηση αφού το φιλμ είχε σχεδόν γυριστεί και οι ειδικά λίγα πρόγραμα πιά μπορούσαν να γυριστούν.

Ταινία πρωτόπειρα

Βασικοί παράγοντες στο φιλμ ήταν ο Ρόμπερτ Καθάλω, ο Τζέιφ Ρουφόλο και ο Στήβεν Φαρντόλι, όλοι άγνωστοι μέχρι τότε στον κόσμο του κινηματογράφου. Πρωταγωνιστής ο Πρίνς και πρωταγωνίστρια η Απολλώνια Κοτόρο, τραγουδίστρια κι αυτή, θαυμάστρα του συγκροτήματος «Απολλώνια 6» που είναι διάσημο στη Λατινική Αμερική.

Με προϋπολογισμό μόνο επτά εκατομμυρίων δολαρίων, η «Μυθ βροχή» κερδίζει μεγάλα ποσά χρημάτων, άκμα πριν να προβληθεί. Μόνο στις Ηνωμένες Πολιτείες ένα κλάσσιμ με το «σάουντ τράκ» του φιλμ έχει κιάλας πουλήσει δυο εκατομμύρια δίσκους, ενώ ένας μικρός δίσκος έχει πουλήσει άλλα τόσα κομμάτια. Πολλοί πίστευαν ότι η ταινία αυτή δεν θα τέλειωνε ποτέ, με και ήταν χωρίς πείρα οι άνθρωποι που προσπαθούσαν να την γυρίσουν.

Ο Φαρντόλι, που συνεργάζεται με τον Πρίνς τα τελευταία πέντε χρόνια, λέει ότι η ιδέα για την ταινία του είχε έρθει από τότε που πρωτογνώρισε το διάσημο τραγουδίστρια. Και γρήγορα διαπίστωσε ότι και ο Πρίνς και η ταινία του άρεσαν. Έτσι, ένωσαν τον καμμό τους, χρησιμοποίησαν σαν βάση το μύθ σημειωματάριο και ξεκίνησαν. Θέμα του φιλμ είναι η ιστορία ενός παιδιού που μεγαλώνει μέσα σε μια φτωχο-οικογένεια, έχει πολλά προβλήματα, αλλά βρίσκει τη χαρά στη μουσική. Υπάρχει και ο κακός της ιστορίας, ένας ανταγωνιστής που προσπαθεί να αποτρέψει την επιτυχία του νεαρού, αλλά εκείνος καταφεύγει στο ύπνο του σπιτιού του, μοζεύει μερικούς φίλους του και δημιουργεί τη μουσική που του άρεσε και που αποτελεί ένα κλασικό είδος.

Ο σκηνοθέτης Μανόλι, λέει, ότι η ταινία είναι κάτι διαφορετικό από τα συνηθισμένα. Και ο ίδιος είχε μια παρτίδα σε μικρές ταινίες με μουσική, αλλά αυτό είναι το πρώτο σημαντικό φιλμ που γυρίζει. Ακόμη, από τους συνεργάτες του Πρίνς, ο Τζο Ρουφόλο, αποκαλύπτει ότι πολλές φορές άναρωτήθηκε για το πόσο ήταν σωστή η ενέργειά τους να γυρίσουν αυτό το φιλμ, με συνεργάτες σχεδόν άπειρους και με λίγα χρήματα κι ακόμη με ένα ξεθωριασμένο, που δεν πίστευε στην ιδέα. Στο Χόλυγουντ επικρατεί ο χρυσός κανόνας «ποτέ μη βάζεις τα δικά σου χρήματα σ' ένα φιλμ».

Οστόσο, η ταινία έγινε, τό ενδιαφέρον που έχει δημιουργηθεί είναι μεγάλο και το πιθανότερο είναι ότι ο Πρίνς και η Απολλώνια θα αποδεχτούν πολύ δημοφιλή ατέμια, όχι μόνο της μουσικής, αλλά και της θόδνης.

Σχέδια για καινούρια φιλμ

Ο Ντόστιν Χόφμαν, που λένε ότι κέρδιζε μεγάλα ποσά με τα φιλμ «Κράμερ εναντίον Κράμερ» και «Τούτσι», ο ήθοσιός που έχει αναρχικούς πραγματικά πρόσωπα, σαν τον Λένβιν Μπρούς και τον Κάρλ Μπερστανό, ετοιμάζει τώρα να υποδυθεί ένα ιστορικό πρόσωπο: πρόκειται για τον πρόεδρο Χάρρυ Τραϊμάν, που είχε διαδεχτεί τον Ρουσεβέλτ. Γιό σους είναι ότι ο Τρούμάν ήταν ήλικιωμένο άτομο, η απάντησή είναι ότι ο Ντόστιν Χόφμαν θριάμβευσε σαν Λόμαν στο «Θάνατο του εμπορικού», που έπαψε στα θέατρα και έπομένως δεν έχει πρόβλημα. Ας προστεθεί ότι μέσα στα σχέδια του ήθοσιού αυτού είναι να γυρίσει και το φιλμ «Κίτρινο ζέρσευ».

Ο Μάρτιν Σκορτσέζε, ο σκηνοθέτης τόσων επιτυχιών, θαρόθηκε να περιμείνει την έναρξη του γυρισμάτων ταινιών, όπως «Ο τελευταίος πειρασμός του Ιησού Χριστού» και «Τό μικρό μαγαζί του τράμ», που θα χρηματοδοτήσει ο Σπίλμπεργκ και γυρίσει τη φτηνότερη του μέχρι τώρα ταινία. Τίτλοφωρεται «Μετά από ύρες» και στίχοις μόνο τριτομμία εκατομμύρια δολάρια. Η υπόθεση της ταινίας εξελίσσεται όλη σ' ένα θρόδο στους δρόμους της Νέας Υόρκης.

Λέγεται ότι ετοιμάζεται ένα φιλμ στο όποιο θα συμπρωταγωνιστήσουν ο Ρόμπερτ Ρέντφροντ και η Μέριουλ Στιούπ. Το φιλμ τίτλοφωρεται «Εγω από την Αφρική» και σκηνοθέτης του θα είναι ο Σίντνεϋ Πόλλακ, που η τελευταία του δουλειά ήταν το «Τούτσι».

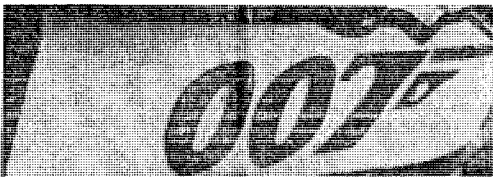
Η ζωή του Μπενίτο Μουσολίνι δίνει θέματα για ταινίες. Μετά την «Ισαρέτα» στο όποιο πρωταγωνιστεί η Κασούντια Κοριντιάνε, στο ρόλο της έρωματης του Ντούτσε Κλάρος Πελάτσι, τώρα γυρίζεται ένα νέο φιλμ με τον τίτλο «Ο Μουσολίνι κι εγώ», όποιο α Μπόμπ Χόκινς υποδύεται τον Ιταλό δικτάτορα και η Μπάμπαρα ντέ Ρόσι την Κλάρα Πελάτσι.

Η καινούργια ταινία του Βέρνερ Χέρτζογκ είναι πολύ σημαντική. Τίτλοφωρεται: «Εκεί που όνειρεύονται τα πράσινα μερμηγκία» και έχει τό άμεση περιεργό σενάριο. Σ' κόποιο σημείο της Αυστραλίας ηγαίνει μία ομάδα γεωργών για νό θρεί πετρέλαια. Εκεί όμως, οι ιθαγενείς σηματοδότην τό σκερνού, εξηγώντας ότι στην έρημο ηγαίνουν τα πράσινα μερμηγκία και όνειρεύονται. Η απόφαση τους να άντισταθούν είναι τόση ώστε δέχονται να φτάσουν μέχρι τα δώδλια τών κατηγορούμένων. Η ταινία του Χέρτζογκ δείχνει την άναστασή ενός κόσμου όνειρων εναντίον του ύλισμού και της αδηφάγας του.

Γράφει και έπιμελείται
δ κ. Νίκος Μπακόλας

ήρωες των παραμυθιών συναντούμε τέτοιες δοκιμασίες στο δρόμο τους...) τό παιδια άκουσαν να τους δηγνώνουν τους μύθους της φυλής κι έπαυσαν τό όπλα που τους έμιστείνονταν (τό μαγικό δάμα που, στό παραμύθιο, ύπερφυσικό δωρητής μοιράδουν στους ήρωες που κινδυνεύουν...) και στό τέλος γύριζαν στό σπύτι τους, συχνό με άλλο όνομα (και ό ήρωας τών παραμυθιών έπιστρέφει καμιά φορά άγνώριστος...) και ήταν έτοιμοι για νό παντρεύειν (όπως στό παραμύθιο, που έννια φορές στις δέκα τέλειώνουν μ' ένα γαμήλιο γέντι...).

Στή δομή του παραμυθιού έπαναλαμβάνεται ή δομή της τελέτης. Κι άκριβώς άπ' αυτή την παρατήρηση ο Βλαντιμίρ Προπ (άλλό όλο μόνο αυτός) δόνηθήκε στό θεωρία, σύμφωνο με την όπια, τό παραμύθιο άρχισο να ύπάρχει όφες παραμυθί όταν ή άρχαία τελετή έπαψε νά γίνεται, άφήνοντας πίσω της μόνο τις σχετι-

Τζέιμς Μπόντ : ό ήρωας τών σύγχρονων παραμυθιών.

ιστορικών και κοινωνικών άλλαγών. Έτσι και ό άνθρωποι που μιλούν μίό γλώσσα, μέσα σε λίγους αιώνας την μεταβάλλουν τόσο, ώστε να δημιουργείται μιά καινούργια γλώσσα: πόσοι αιώνας πέρασαν από τό Λατινικό τής ρωμαϊκής παρακμής ως τις ρομαντικές γλώσσες;

Τό παραμύθιο, με δυο λόγια, σύμφωνο μ' αυτή της θεωρία, γεννήθηκε με «πύσση», άντικείμενα που σε παλιότερες έποχές ύπήρξαν τελε-

άλλους μύθους που έχουν χάσει την έρεσή τους, διηγήσεις περπελώουσες, θρύλους, άνέκδοτα δίπλα στους μαγικούς ήρωες παρατάθηκα ήρωες από τών κόσμο του χωριού (π.χ. ο πανός και ό χαρός). Δημιουργήθηκε ένα πυκνό και πολυσύνθετο μόνιο, ένα κουδάρι με χιλια χρώματα, που όμως τό βασικό νήμα του, λέει ό πρόπ, είναι αυτό που περιγράφωμε.

Μιά θεωρία μπορεί νά είναι

άντιδραση του ήρωα, 14. προμήθεια του μαγικού μέσου, 15. μετακίνηση του ήρωα, 16. άγώνας άνάμεσα στον ήρωα και τόν άνταγωνιστή του, 17. ό σημάδεμος ήρωας, 18. ό ήρωας νικά τόν άνταγωνιστή του, 19. άπαλλαγή από τη συμφορά ή την άρχική έλλειψη, 20. έπιστροφή του ήρωα, 21. καταδίωξη του 22. ό ήρωας σώζεται, 23. ό ήρωας φτάνει άγνώριστος στό σπύτι του, 24. δώδεκος στό ψεύτικο ήρωα, 25. στον ήρωα αναθέτουν ένα δύσκολο άδλο, 26. έκτέλεση του άδλου, 27. άναγνώριση του ήρωα, 28. ξεσπάσμο του ψεύτικου ήρωα ή τό άνταγωνιστή, 29. μεταμόρφωση του ήρωα, 30. τιμωρία του άνταγωνιστή, 31. γάμος του ήρωα. Φυσικά, δεν ύπάρχουν όλες οι λειτουργίες σε όλα τό παραμύθια: στην ύποκειμετική άλλαλούσια γίνονται άδματα, συνενώσεις και συνω-

λόχαρτα...
Μέ τα τραπουλόχαρτα αυτά, βασώντας τα κανείς στή σειρά, μπορεί νά άργανώσει τό παραμύθιο του. Και είναι πολύ ένδιαφέρον νά παρακολουθήσει κανείς (όπως λέει ο Ροντόρι) τόν τρόπο που χρησιμοποιούν διάφορες όμάδες στην συγκρότηση παραμυθιών. Εκείνο που διαπιστώθηκε είναι ότι τό παιδια έχουν μιά τάση ν' ανακαταίνουν τό τραπουλόχαρτα, να θγόδουν τρία από αυτά στην τύχη και νά όργανώνουν μιά όλοκληρωμένη ιστορία. Και, μάλιστα βρήκε μοθητής του έρτιας ένα παραμύθι με ένα μόνο τραπουλόχαρτο.
Κι όκωμ άς μήν ξεχούμο ότι ό καθένας μπορεί να φτιάξει τη δική του «τραπούλα» και έπομένως τό δικό του παραμύθιο ή μόλλον, παραμύθια με τη δική του δομή. Δισόδογντας κανείς τό θέδιο του Ροντόρι πολλά «άνακαλύπτεται» και πολλά σκέφτεται.

Στήν πεζογραφία, την ποίηση και την κριτική Η λογοτεχνική Θεσσαλονίκη στό μεταπολεμικά περιοδικά

Τό «Τράμ».- Συμπεράσματα για πεζογραφία και ποίηση

Α. Τραϊνόης, Γ. Φαίντης, Γ. Χουλιάρας. Δέν άποκλείονται, ωστόσο, άπλάτα οι παλιότεροι, που κείμενα τους άό όημοσιούνται σαν σημεία άναφοράς ή φόδος τιμής. Τό «Τράμ» εισάγει στο λογοτεχνικό χώρο μιά νέα αισθητική άντίληψη γιά τό περιοδικό, σε σχέση με τη λειτουργία εικόνας και κείμενου. Σελίδες, λοιπόν, κοσμημένες με βινιέτες, γραπούρες, φωτογραφίες και χρώματα. Θέλει και τό «Τράμ» με τη σειρά του νό μήν είναι άποκλειστικά λογοτεχνικό περιοδικό, αλλά «ένα όχημα», όπως σημειώνει «ένα κίνημα γενικότερης θέσεως στην τέχνη. Γι' αυτό και χώρο ούσιαστική καλλιτύπον ζωγράφου, φωτογράφου, ό κινηματογράφου και άλλα θέματα.

Ένα άλλο χαρακτηριστικό του «Τράμ» είναι πώς σ' αυτό έρίσκουν στέγη όλο και περισσότερα λογοτεχνικά της Αθήνας, πρόγνα άκόμη πιο φανερό και στις αυτότελες εκδόσεις, που και τό «Τράμ» ξεκίνησε άργότερα. Τό συμπέρασμα είναι πώς τό νοητό σύνορο, αν θέλατε, άνάμεσα στην Αθήνα και τη Θεσσαλονίκη, στα χρόνια που περνούν, όλο και πιο δυσδιάκριτα θό γίνονται, όμως εδω θά πρέπει νά παρατηρήσομε πώς ή εύκολία στην προσέλαση περιοδικού, που σ' αυτή τη δεκαετία θά άνδρωθούν είναι: Δ. Γραμμένος, Α. Δελγιώργου, Δ. Δημητριάδης, Π. Θεοδώριδης, Α. Ισαρης, Γ. Κάτος, Δ. Καλοκέρης, Δ. Μαρνέρος, Μ. Ξερόδης, Μ. Πισσολίδου, Μ. Σουλιάτης.

πολύ δεκτικά στην έξηνάδα και την ύπεροδραστηριότητα. θά έλεγα, τών νοτίων.
Οι τελευταίες δεκαετίες χαρακτηρίζονται από μεγάλη πολυφωνία όημοσιουσας, τόσο σε περιόδο όσο και σε αίσιολή ήθια. Τό μυθιστόρημα παρουσιάζει έντονη κριτική, ποίηση γωαρίζει άνθιση, όπου ή άνισοροπία ποιότητας και ποσότητας είναι ούσηθη, ενώ τό διήγημα περιμένει περίπου σταθερό.

Η νεώτερη γενιά που άρό σημενά είναι πρόσημ μέτος άσμενάτάτης, όπου καινούργια ήθη έχουν καταλάβει τό λογοτεχνικό σινεμά και αντελλάξεση. Είναι, λοιπόν, γενικά άλλοτε άδιόδορη, πολλές φορές άντισυμφωμιστική, άλλοτε άπλάτα έτοιμη να πλάσσει τό προϊόν της διά πυρός και σιδήρου.

Όμως, στή Θεσσαλονίκη άκόμα, χωρίς νό ζέρω γιά πόσο, και στή γενιά τό 70 ύπάρχει ή παραδοχή της παράδοσης που ύπάρχει σ' αυτό τόν τόπο -κι όχι με την έννοια της άυτοπροβολής ή της άπόκτησης ύπερβολών όπως άλλο-άλλο ούσιαστικά σαν παραδοχή τών παλιών γενιών, της άνασφοράς τους και της ιδιαιτερότητας του χώρου της Θεσσαλονίκης.

Ανασεφαλαίσωση
Αυτή ήταν, πολύ σύντομα, ή δια-

δρομή της μεταπολεμικής λογοτεχνίας στή Θεσσαλονίκη μέχρι την τελευταία δεκαετία, μέσα από τις όημοσιουσας των λογοτεχνικών περιοδικών. Ούστόσο, πριν κλεισομοε την παρουσίαση αυτή, άνάκεφαλαίσωση, νά δούσομε τό κυριότερο χαρακτηριστικό στην πεζογραφία και την ποίηση της πόλης μας, όπως εξελήχθηκαν στην μεταπολεμική περίοδο.

Στήν πεζογραφία ή παράδοση της έσωτερικότητας, του έσωτερικού μονόλογου θηλασθ, θά συνεχισθεί με τόσεις νεωτερικές και διαρκώς άνανεωμένες ροπές και άνηψίες, που δημιουργούν ένα πνευματικό κλίμα βασισμένο στην ήδη διαμορφωμένη ύπόδομή. Στή γενιά που θά άνδραθεί στην δεκαετία του 50, όλα τούτα θά συμφοιρούνται με μνήμες από τη δοκιμασμένη τους έρθησή στην δεκαετία του 40, μιάς έρθησης διάσολης και σκληρής τό τό γεγονός τό τόπου. Η έντοπιστή -ή ήλλη, τό τόπιο και ό άνθρωποι της θά χαρακτηρίσουν όχι μόνο στή τη διάρκεια, αλλά και τις έπόμενες, σιότης που συνεχίζοντας την ιστορία των προηγούμενων, θά διανηθίζον ήρό εγος τους με τις έπιπαγές τών καιρών, την άλλοπροσάλλη άνόπιστη και τόν προβληματισμό της σύγχρονης ζωής.

Αν οι μεγαλύτερες γενιές είχαν νά άντιπάλαιον τό σκληρότατο τό 40-50, οι νεότεροι έχουν κι αυτοί τό δικό τους μερίδιο, όλη τη δυσκολία της νίχτης τους, μέσα από τη στενωπό της δικτατορίας και τό πέρασμα στή δημοκρατία, όλη τη σκληρότητα των χαμένων χρόνων μιάς γενιάς έξιασο χαμίνης, που κτηθήθηκε άκριβώς στό ξεκίνημα τό ποιο οι χαρακές δέν μπορεί, παρά νά γίνονο οδηγός γιά καινούργιες κατακτήσεις.

Στήν ποίηση ύπάρχει περισσότερο χώρος και πολυφωνία. Νέες ιδέες θά συμπληρώσουν τις παλιές, όμως τό κλίμα ψυχής -όπως έπισημόνηκε- δέν θά πάψει νά ύπάρχει. Τό ύπόβαθρο θά είναι τό ίδιο -τό έκφορσικό μέσα θά εξελίσσονται με τό χρόνο. Και τό εκφορσικό μέσα θά γίνονται όλο και πιο πρωτοπορικά, έτσι που ή ποίηση της Θεσσαλονίκης θά κατέχει ξεχωριστή θέση.

Η μόνωση του ότόμου στή σημερινή καινοαία, ή ύπαρξική άγνία, ό έρωτας, ή μελέτη τού θανάτου, ή σκληρότητα και ή συνηθιστή τό προώπου, ή κοινωνική και πολιτική διάσταση τού ότόμου, συμπληρώνονται από την έλλειπιστήτητα του άδου και την έλο ούσία δομή του, φορτίλο με τις λέξεις, έτσι που νά συνδέεται τό μασακό τό ποητικό προώπου με ψηφίδες πολύτιμα καθαρές, έλληνική και παγκόσμια, θά δρούν τό χώρο τους στην ποίηση της Θεσσαλονίκης, μιάς ποίησης που ή πδλα και τό κλίμα σηματοδότην την διαμόρφωση της, όπως και στην πεζογραφία, ώστε τό ότόμιο πρόβλημα νά άντικειμενοσιεται και νά γίνεται παντομενοσιεται.

ΚΩΣΤΑΣ Ν. ΠΛΑΣΤΗΡΑΣ

τώρα κατέχονται από τό έμπορικό τίμημα της πρωτεύουσας. (Εκδόσεις «Εστιας» - Ι. Δ. Κολάρου)

«Καστοριά» - ή δίζαντινή τέχνη στην Ελλάδα

Ένα άραιο θέδιο που άνασεικύνει τις θεωτικές εκκλήσεις της Καστορίας. Τό βασικό κείμενο είναι γραμμένο από τόν καθηγητή Στυλιανό Πελεκανίδη, συμπληρωμένο από τόν Μανώλη Χατζόδοτο. Τό θέδιο περιγράφονται επτά εκκλήσεις της μακεδονικής πόλης και συγκεκρίτως ο Άγιος Στέφανος, οι Άγιοι Ανόρνιοι, ο Άγιος Νικόλαος Κατιντής, ή Παναγία Μουρτιώτισα, ή Παναγία ή Κοιμητιώδη, ό Ταξιάρχης Μητροπέλεως και ό Άγιος Αθανάσιος. Για κόθε εκκλήση ύπόθετε ένα καταπονητικό κείμενο, άποτύσοιες με άρχαιολογικά στοιχεία και ώρες έγχρωμες φωτογραφίες τού κτισματος, τοιχογραφιών, εικόνας κλπ. Πρόκειται γιά μιά έκδοση πραγματικά σημαντική (Εκδόσεις «Μέλισσα»).

Βίλντον Γκομπρόβιτς «Φέρντυ τούρκος»

Γραμμένο στό 1937 τό «Φερντυ τούρκος» είναι τό πρώτο μυθιστόρημα τού Γκομπρόβιτς, που είναι και ένας άγιος θεατρικός συγγραφέας. Έργο παρόμοιο και αναρχικό, έργο που μοιάζει με βιβέλο ή με φιλοσοφική διατριβή, τό «Φερντυτούρκος» είναι τό μυθιστόρημα της άναρμώματης, διαπραγματεύεται την ιστορία ενός έγγληκού που ή συμπεριφορά τών άλλων, τών άναγκών να Ενοαίνεσαι παιδί. Κάτω από την άφέλεια ύπάρχει μιά παρωδία τού κόσμου τών παλιών αζιών, της λογικής, τών τελεωμένων γεγονότων, της καλλιτεχνικής φόρμης. Τό μυθιστόρημα τού Γκομπρόβιτς έχει μεταφωρεθεί από την Τούια Χατζή (Εκδόσεις «Ερατά»).

Β. Α. Νεφέλωδης «Μαρτυρίες 1906-1938»

Σε προηγούμενα θέδια του ό Νεφέλωδης έχει καταγράψει τό γεγονότα της περιόδου 1938-1945. Στά θέδιο του «Μαρτυρίες» καθάεται τις μαρτυρίες του γιά περιστατικά πριν από την δικτατορία τού Μεταέδ, που όδηγησαν στις κατοπητικές έξελίξεις. Περίοδος πλούσια σε άντιπρατικές, σε δραματικές, πολιτικές έξελίξεις, περιγράφεται από τόν συγγραφέα που παρέχει πολύτιμες πληροφορίες γιά τό δημοκρατικό και τό έργατικό κίνημα όποιου του κοινού, φωτίζοντας την νεοελληνική ιστορία, όπο την δική του θέθια σκοπιά (Εκδόσεις «Όκεανίδα»).

Παύλος Μάτεσις, «Μικρο-οπτικό δικαίο»

Συνεχίζοντας την πορεία του στην προχωρημένη δραματολογία, που δίνει στό έλληνικό θέατρο μιά άλλη διάσταση (μέ άρείετες έπιδόσεις, θέθια) ο Μάτεσις παρουσιάζει τό σπουδαιότερο έργο του «Μικρο-οπτικό δικαίο», που άποτελείται από έξι μονόπρακτα, άρκετά άουδέατα μετόδους τους. Μόνο στό τελευταίο, στό «Πετρό» βρίσκομε κάποια σχέση με τό τέταρτο, τό «Αντίων». Κατά τό άλλο, βασικά γνωρίσματα κοινά είναι τό μαύρο χιούμορ, ή έπιθετικότητα, ό έρωτισμός, ή άνωμαλία. Τό έργο αυτό έχει παρουσιαστεί και όπο σκηνην τό 1983 και όποσώθησε άποτελεί μιά συμβολή στην προώθηση τού μοντέρνου θεάτρου στή χώρα μας. (Εκδόσεις «Κέδρος»).